

DEFINITIES MAKEN, EEN OEFENING IN NAUWKEURIG SCHRIJVEN

Een 4e jaar, jongens, vreselijk enthousiaste typen. Eindeloze discussies over alles, klasgesprekken die niet te stoppen waren, voortdurende meningsverschillen. Na enkele maanden begon iedereen er last van te krijgen: niets geraakte ooit echt afgewerkt, iedereen vond het fout van de anderen. Geleidelijk groeide het besef bij de leerlingen dat terminologische dubbelzinnigheid, gebrek aan objectiviteit en onvermogen om het standpunt van de anderen te begrijpen en te integreren aan de grond van het probleem lagen. Toen probeerde ik de volgende lessen :

Lesdoelen

- weten dat definities gekleurd kunnen worden door het standpunt van de schrijver;
- een gebruikte term zeer nauwkeurig kunnen en willen definiëren;
- weten waarom het definiëren van sociale verschijnselen zeer moeilijk is;
- nauwkeurig teksten van anderen kunnen en willen lezen om ze te toetsen op hun samenhang en validiteit;
- kritiek op eigen geschriften kunnen integreren.

Lesverloop

1e les

1. Ik verklaar bondig de lesdoelen en zet het lesverloop uiteen (leerlingen voelen zich niet graag gemanipuleerd en kennen graag het programma vooraf. Dat geeft ze overigens de kans om dat programma alsnog te beïnvloeden).
2. Ik leg uit wat het verschil is tussen een objectieve en een "gekleurde" definitie. Daartoe lees ik de definitie van een auto voor uit Van Dale en voeg er daarna twee definities van mij bij:

Auto : Uitvinding van de menselijke geest, die iedere burger toelaat zichzelf en zijn gezin voor een matige prijs vrij en onbekommerd overal te verplaatsen.

Auto : Vervoermiddel dat grote hoeveelheden energie en grondstoffen verbruikt, erge vervuiling en ruimteverspilling veroorzaakt en jaarlijks in België alleen al 3500 verkeersdoden eist.

Juist, dat verschil zien ze in.

3. De klas verdeelt zich in groepjes van 3 à 5 leerlingen en elk groepje spreekt het onderwerp af waar ze rond gaan werken. N.a.v. vroegere klasrellen, pardon debatten, wordt eerst een keuzelijstje opgesteld; het moet gaan tussen punk - disco - hard-rock - snob - freak (Voor niet-Antwerpenaars een vage schets bij deze twee laatste: snobs zijn, in het Antwerps, modieus geklede, eerder conformistische discoliefhebbers, freaken zijn langharige, eerder progressieve rockers, of zoiets in die aard, want zo simpel is het nu ook weer niet).
4. Ieder gaat nu individueel een zo neutraal mogelijke bepaling schrijven van het in zijn groepje afgesproken verschijnsel.
5. Na 5 à 10 minuten gaan de groepjes bij elkaar zitten met de opdracht : schrijf met de groep nu een definitie van dat verschijnsel. Jullie moeten tot een consensus komen; Dit duurde meer dan een kwartier en leidde tot epische debatten over de vraag of hard-rock muziek mocht heten en of zwarte jekkers essentieel zijn voor punk.
6. Elk groepje krijgt nu de definitie van een ander groepje (liefst een van "tegenstanders") en moet deze kritisch gaan lezen: is deze definitie inhoudelijk juist? Is ze sluitend? Is ze volledig?
7. Elk groepje krijgt zijn eigen definitie terug en maakt gebruik van de erbij geschreven kritiek om een definitieve versie te schrijven.

8. Wij hebben nog enkele minuutjes over om te praten over de vraag of het lastig was en of de anderen "het" serieus deden.

2e_les

1. Ieder schrijft individueel twee definities van het verschijnsel waar hij de vorige les aan gewerkt heeft: één zoals het zou gedefinieerd worden door een voorstander, één zoals het gezegd zou worden door een tegenstander.
2. De groepjes komen weer samen en bespreken de teksten van de leden. Dit keer moet er geen groepstekst gemaakt worden. Ieder kan wèl zijn eigen definitie met hulp van anderen verbeteren.
3. Ieder groepje krijgt de teksten van een ander (liefst andersdenkend) groepje en kan commentaar schrijven bij de definitie die hun standpunt beweert weer te geven (dus bv. de discofans bespreken de bepaling van hard-rock die hun door de rockers in de schoenen wordt geschoven).
4. Ieder kan individueel de laatste hand leggen aan zijn teksten, eventueel rekening houdend met de kritiek.

Evaluatie

De doelstellingen hadden in de eerste plaats een proceskarakter, de evaluatie kan dus moeilijk over wat anders dan het proces gaan. Misschien had ik de teksten kunnen opvragen en ze thuis nakijken, maar dat heb ik niet gedaan bij gebrek aan tijd. Van de taalkundige kwaliteit van de teksten had ik een bevredigende indruk gekregen door een paar dingen te laten voorlezen bij punt 8 van de eerste les en na punt 4 van de tweede. De leerlingen hadden trouwens elkaars teksten al veel grondiger besproken dan ik het ooit had kunnen doen voor 30 man.

Dus procesevaluatie.

1. Ik laat iedereen de volgende zinnen afmaken;
  - ik heb geleerd dat.....
  - ik was verwonderd dat.....
  - ik wist niet dat.....
  - ik moet onthouden dat.....
2. Vrijwilligers lezen hun zinnen voor (Het gewone verschijnsel: voor de eerste zin krijg je twee vrijwilligers, voor de tweede vijf en bij de laatste wil iedereen lezen). Wat ze geleerd hebben ligt grotendeels binnen de doelstellingen die ik geformuleerd had: de onvolledigheid van hun eigen standpunt gezien, respect voor de andere, moeilijkheid om sociale fenomenen te definiëren enz.
3. Tot slot nog een kort klasgesprek, waarin we het voorgaande doorpraten, tevreden zijn over ons werk en besluiten voortaan wat voorzichtiger te praten.

Besluit

Twee boeiende lessen met zeer actief en serieus werk.
Normaal functioneel, dat alleszins !

R. Roger.